

T

A

R

M

©

N

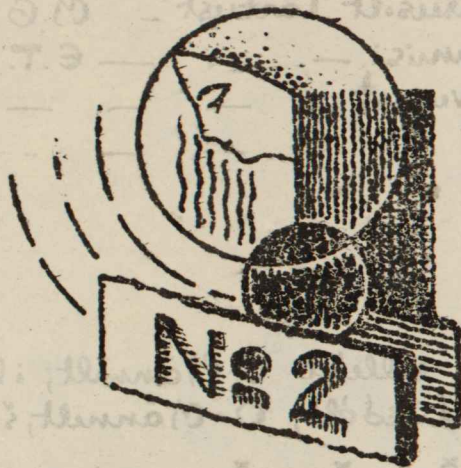
=

2

2000

TAPMO.

1930

Sisu:

1. Seminarile 11. aastapäevaks	---	---	---	---	---	vil. deeni Klaumann
2. Enna	—	—	—	—	—	E.V.
3. Naere.	—	—	—	—	—	P.K.
4. Rändkujud	—	—	—	—	—	E.R.
5. Kahvatu naine	—	—	—	—	—	P.K.
6. Hüstiv paberross	—	—	—	—	—	V.R.
7. Oravamait	—	—	—	—	—	E.V.
8. Katke dust algkoolis	—	—	—	—	—	R.R.
9. "Tarmo 1"	—	—	—	—	—	A.N. Vil!
10. Noorseo tegel. kursusilt Tartust	—	—	—	—	—	M.G.
11. Mõningaid arvamisi	—	—	—	—	—	E.T.
12. Koolkonna tegevusest	—	—	—	—	—	—
13. Kroonika	—	—	—	—	—	—

x x x
x x
x

Kaas E. Lätilt, sellekt O. Männilt; illust. raamid A. Lätilt, H. Lindolt, O. Männilt, s.rift A. Kochilt.

x x x

Väljaandja Rakvere Õp. Seminari koolkond.
Vastutav toimetaja õpl. V. Raam; Tegel. toimetaja A. Püüg

0 2 9 1

Seminarile 11. aastapäevaks!

| Vil. Leeni Klaumann |
9. XII. 29.

Käib küelt süst meil aja küre käe
ja päevi nägematult ritta laob...
Ei anna tagasi, mis vüb vaid usgu unne vaob
meil ajaga kõik kaunis, halb ja häa. Ning ei me ette näe,
mis teob meil aeg... Kuid päeva ainsa süski meile annab
ja helke puhkuseks. See helk on hällipäev,
me töö- ja vännupäevi hele täht... Ehk seegi läev
küll minevikku on, kuid eks meid kõiki aeg ju konna sinna kannab...

Heid sünni hällipäev, see melitand mind ikka -
kui vilge kaugesest, ning kadunud maalt...
On see ju hällipäev mu ehdsi kodu, helk päikserikkalt raati,
mis jälgi jätnud hinge unnevaid pikka...

See maja valge, avar on palju lapsi kasvatanud üles —
 ja õpetanud sind saanud üle maa, kui lehti tuulde,
 et teisi õpetaks... Kuid täna stin sü vähe tulnud sinu juunde
 need, — ei tea, kas meeliski, et sirgund arelikiks sinu süles.

Kuid see on vana tõde, et see, kes meile häa, —
 me sellel ise halvad, ja unne vajub see, mis tänu väart...
 Nü lähvad aastad, kuid sinu armul pole ial äärt, —
 me halvad sinule, me endne kodu, kuid sina meik same häa...

Ja tänu, mil sul on hällipäev — on vähe äelda sulle:
 kõik lüch väike, harilik on sinu jaoks!
 Kui suudaks ma, siis sületäie õnne lüch
 on ette valge maja, kuid seegi vähe selle ust, mis andud mulle!

Jäät üle vaid sind tervitada, kodu valge,
 It jatkuks täid ja noorust, noorusõõnne
 su peres väiksel, suurt! Küll eluõõnne
 annab tehtud töö süs isegi ja õnnesära palge...

x x x
 x x
 x

Enna.

[katke samanimelisest novellist.]

"Tuleb, tuleb", jooksis üks nooremast tüdrukust te-
ta, tubikenda kaandunud juurde.

"Kes? Mis sa lööbid, ise suur tüdruk juba," ritles
õde rõõmsavale naostivalt. Naorem laugetas silmas ja
õhetus kumas ta põskedel. Kes ta üks aialt teadnud
kuides ta õel siida sama rõõmsalt oli hakanud lööt-
sapilli helisid mita all hüümas kuudes, ei kuudasse
üks isegi jooksud ja kilpanud. Kadegi di ta omas sü-
dames raihoemale, et see tohtis nü murestult lülitada.
Üha selgemini liuskusid vallatavalt rõõmsad helid punde
tüvide vahel, ristusid bossaältega ning nuldusid este-
jate kõrvu ja südamesse. Imelikke sumedaid tundmisi
tuhnisid nad kohevile.

Enna istus üks suurel tohletanud kannul.
Trotsivalt vaatas ta enese ette rahule. Ta mõtiskles, kas
ta küllalt mõistlikult toimis, kuna jättis poisi pekkunena
lühestatud ukse taha eotama. Ja siiski — ta oli
ise süra tulnud. Teadis ta ju kindlasti, et poiski tuleb
süra. Ta oli mõelnud: ta süraolekut ei millekski pidada
— Aga kus oli siis talles enam tuntud sellis rõõnas rin-
gis. Oriti, mõttes ta, ei ole mul kedagi tarvis tunda,
võin väga hästi end lõbustada vaatlemisega. Ja sellele
õhusile ta jäigi peatuma. Ent mida oli siis raadelda
harimata rahva hulgas.

Ta pilk raiuges rõsastikule. Pireeni kaugana
libises selle vusel tantsusurust mööduv tee. Üksikult
kaskede tüvesid valendas hämaralt metsa all. Süra-
noorema silmitses ta parempoolsel tantsumuru. Sellel

lasus sametine, metsasuunal tumenev vari, tihenedes sala
 Justlikult läkipaistmatuks sääl, kus kasvab sügiseil rõõm
 salt-kellaseid võiseeni. Ta ei märganudki, kuid tuli pil
 limes ja miltal algasid palka tuurid nobedate horju
 mud näppude all. Samal hetkel tõttasid poisid ja ti
 rukid tantsule, — ikka poiss poissiga, kumestast heide
 ning jalgu harkidena maha põrutades, ega jäänud
 tüdrukutelegi midagi muud üle, kui aiusid sameti paa
 rivisi platsile. Mõninga tantsu järele olid juba paarid
 seonud. Enna vaatles neid hämaras keelivaid ja rabe
 leid kogusid. Mõni mustendavatuna, suurtena, naise
 heledavärviliste selikutes — süleisid, ringlesid. Mida
 enam ta vaatles neid, seda eegasemaks muutusid ih
 sikute paaride kontuurid. Tundis, nagu polekski need
 inimesed kuskil väljaspool teda, vaid ainult mõte, ette
 kujutus tema mehe ajus, tema mees.

Külmavärin jookis üle selja. Enna tõmbus me
 palitusse, paites pää silmini palitükraesse.
 Kõnaga läikles midagi, arvatavasti õige kaugel. Ent
 tulekuni püsis vaikuna kui tardunud. Ei, see polnudki
 mingi kaugel — sünsamas põletas jaanikesike armaste
 tuld vorvrohelistes latunas. Hopp — kukkus ta kreek
 lehe ladva kõrgimalt lehelt alumisele ja kustutas tule.

Kül kond raputas külmavärin ihu — Tundis,
 et see rüki, mahajäetud. Kü meelsasti oleks tahtnud, et
 keegi oleks tulnud seltiks aega rütma, oleks lausund
 lohutava sõna.

Unelvalt uduse ja pilgule läkipaistmatuks muutus
 shtutavaa. Lõotsapilli radisuvallatud häälid ja inimeste
 kõne ning lälletamine sulatid aibieks suminaaks,
 samuti tumedaks hülivaks nagu metski ama salapäras
 te varjudega õhtuseis. Mõtegi hajus suminaisse ja
 udukattesse, mattis painajolikult aju selged kujutelmad

Järv

Ringi püüar, tundedapärane ning võimas igatsus la-
sus üle kõige, mida nägi või kuulis. Ta oleks hää-
melel nendega ühes tantsinud, pigemini niipalju,
nagu nemad.

Pillimees oli väsinud. Kõik tundisid tüdrukud
mängurit, lubasid teha pika pai, aga poissi ei kuuland
neid. Ei jaanud muud üle, kui alustada ringmänge.
Tantsuhoos palavahkõit ihudes veelas vilgas veri ning
kehade organid löök ja ää kuulikkus vabastas ring-
laulu, et rõkkas laas Ennua künkaatil.
Poised olid kaotanud tagasihoidlikkuse. Oli see väna või
varjasa pimeduse mõjul, aga hüpati polkat nõnda, et
mütsus maa, tõstet: laulusaati jalga kõngele, nagu vä-
he andis. Ja tüdrukutel oli hää nüsuguste poistega
tantsida, kes tõstid jalga kõrgemale teistest, kes rabasid
õhku, et tekkis hül.

Ringi noorematest poistest ruitas ringi väimali-
kult laiaks, millestette püüar Enna seljotagant inim-
ahelikuga. Ennal hakkas püülik ja tahtis võimalikult
rõõru põgeneda. Samal ajal astus keegi poistest talte
vante, tüda seljotagant haaranes.

"kuhu sa lähed, tübukene?" ütles, ja kuna tüd-
ruk ümber püüar, et end kaitsa, libises poissi pare-
ma käe haardes.

"Ei tunda, tunda, tundainas - ja üks oli pika
nokaga." Laul kaldus tantsu vahesalmiks, kuna helises
sumedalt kähisevaks muutunud häälte:

"Ei seudid ei palmid ei keeva me maal" -
keegi hüiskas täiel häälel, nõnda ületades teisi -
"vaid pikanoke õnnid ja vanad käätsed kuu"
Enna oma piidjaga seisid veel samal kohal,
kuhu jäid peatuma rünnaku lõpul. Prasegu seisid need
sõnatult, tüdruk punastunult, peanagu kokkunenud, poist

üllatunult hää tüdruk.

Enna prilli, ütles rüüman, häädes veideroem, miks te varem ära jaskoite? Ukusin, et jäite koju kuhugi peite — Tantsime nüüd, kas, jah? Tantsust otamata haaras pois tüdrukku ja nad kantsid ühes histega. Jäid tantsumurele kogu ajaks, ka siis kui pääsis ringmänge hulka valivius ja kustus pika sõnu.

Enna tundis end raskerguna. Maagus velle pakitses tehas, tundes haarat end pänduvast meeldest pihvaimlari. Hüpatju jõudu oli üllus, et koda suda hakkas korakusti värisema, ja rind tõusis ni jõulises rahus ja suuruses, mis võib makutada arvamata suuri tundeid. Kull tantsid nad paar korda, juba surine keskõli maandunud kakkjaks hommikuki. Rahvas hakkas kodus poole tõttama. Paljusid oli väsitand is alkoholisest nimes, nad astusid sammusammult naugeta nägudega, maad pidi suurentud silmi. Paljud põrnitsesid, armukadeduse roheline viha silmis, meel mürgeine, mõte müri. Ei need ega viinest näinud kudes päikere viska tuliseid tunglaid idare ja põlema sütkisid värvide löökarad tules.

Ennagi ei märganud seda mitteziparast, kuigi tundis nende imelikku peegeldumist mees. Mõttikult juttu ajades läks märnshisel metsobel tantsukaaslast hääkörral kodus poole. Nüüd teadis Enna, kuis pois oli teda õstunud ja vast vihastunudki ta isemeelse üle. Ette ta ei lubanudki end parandada — vaatata vord poisile silmi, ning siis narataid mõlemad.

Südamlik hää pigistus.
Hommikused valguslilled sädelesid unenägudes, millised kuhjus hullas rida tööpäeva ettele unile.

E.V.

Naere!

Ent naera veel mu uhke unelm väike
 kond üle noorteidu ringi.
 Pärj kantsatuste rajus lõpetu kingi
 veel heidol hinge - võime vaku äike.

Me silitunaid sidu sammu, käike
 i varemisse vajav du tingi,
 ii kurber, ku je nebuks väikes pingi
 ulataks, ku vist loojat vevr päike.

Taas kange mis kond olud kibe aar,
 Enn, ujus püvõsse sala nooriv.
 ja hinge viindar lake võtuse tuul.

Oh valjult lõikab du mõte aar
 Hiig kurber ända hallis hämest sooriv
 kui nebitsemar raja kuroel suul.

P.K.

Rändkujud.

Täna tuli Aino klaveritunnist alalisest tura-
semana ja raihvamana. Niskas needid hoolitult säu-
gile ja jättes palavikuliselt enda toa lihikeses diago-
naalis, vabastumata palitust ja kinnastest. See oli Aino
toakaaslastele harilik. Nad ei künstaud teda, pigemini
andusid näiliselt süvenemalt tööle, sellega kui hukka
mõistis Aino isearasusid ja meelolutsenised, millega ta
alati linnast tuli. Nad teadsid, et ta hiljemini ise neile
kõik avaldab, sest Aino ei suutnud kanda üksinda mõn-
da suurt elamust. Seetõttu rüheldusid nad emavolikiste
järelustega.

Aino oli lükanud sihitult südalinna tänaval.
Teda tõmbas alateadlikult kaasa elusust kihisev tänav-
le. Ta huritus värvitud daamidest, edvistavatest keeli-
plikadest ja isemetselt tähtsatel peal-fortitavate samm-
dega jalgutavast poseellidest. Ta leidis rahustamatut
harmooniat sinavas vaateaknas ja muutus jalgutajais
ja rahuldus ainult vaatlemisega. Aino kui mõisus
tulisinne auto, sisenes Ainsle igatsuse kaugele. Ainole
ilmses õhtuse linn kui mingi kummaliselt tajutav mis-
terium, mille saladusi ta kartis avastada. Kõnaga
leidis, et ei ole sünnis jalgutada üksinda ja sündus agu-
li poole.

Tundes lõikavat sügistuult, tajuda sügavne pime-
duse avarusi, valdes Aino turt mahajäetuse tunne kuu-
ni pisaratuni. See oli üks õhtust, mil dustus tas minevik
mitmes variatsioonis. Siin agulis oli kohti, esemeid, millega
sotus lugematuid mõlestusi, siin väagib iga pisiasi
sebraat, kellele oli Aino armast.

õuba kahetses Aino, milleks oli ta tulnud üld-
se südalinna keerisesse, et siis saaks pehmemustundega
sünda aquli, mäletuste sünnimaale. Einn enda elu-
avaldusiga oli Ainole rõõmas, ja veidi lastetuiski arata
enda mäletuste inimetega. Ja sõbrast hiljat viltsasse aq-
litoakesisse kuuluvuse tunne ota vihastas Aino t kunnit
sai tradlikeks paratamatusest.

Aino mäletas enda kunagi olnud õnnelikugi, ent
sellal ta polnud sellis tradlik. See oli kevad, lihikeel
damusitaotlaval ajajärkul. Siis oli tal sõber, usaldatar
ja armas. Aino oli kindunud temasse kogu enda naiv-
te olemusega, sest see oli ta esimene armastus. Ta ei
hoolinud, et ta sõber oli jeomar, türikushaige, seda
kindlamalt köitis ta Aino. Kumbki ei sõandand ku-
jutleda lõpu võimolust algava armastuskevade valus-
hurmaval valletusel. Ent kevad oli lihike ja sügis tä-
histas lõpu...

Aino põgenes aqulist.

Sün puistul suudles ta mind esmakordselt,
sün palutasime ja vaikisime kui orkester kevadios võim-
solt sisendas armastust ja lõpmotut valusat igatrust!
Sün olen värisund kui aqoonias, oodates teda, kui ta
hilines. Ei! Ara miljööst, mis meelestas ilusad, kadunud!
fääge vaid puhar ja tumestamatu värving esemele,
kohtadele, mis seotud temaga! Ei kunagi asendata
teda, ehkki olen mõtetult lähistand tänavaid!
kõikjal näen teda endaga rändamas, otsimas!
Kõikjal olen rändkujudega. Tema ise jääb aq-
qinamatusse kangusse, alles õnnelik vabane-
misest, õnnetu kaotusest! —

Aino on meletu tühjust, mille jättis
küllastav õnnelikkus. Ta on nõrk, tal puudub
fugvus, mis tein nü kindlalt ilal hoial.

Tal peab olema inimene, keda usaldada, kellele olla hää. —

Lõpuks on Ainos vaikimisi tõnu, asend tulge, originatrisen. Ebamäärases meelis täitub üdalinna tänava nändkujudiga, kui viivad värsind Aino igatsetud rahusse. —

E. R.

Kahvatu naine.

© Tutut kuivalguet ja kahvatuim naine!
 Sa jachumuse tardus. Silmis suurener kõrguse pala-
 vik jahedast öivalguse mürgist. Ja taga pääl nõm-
 me noostuse kamara lamar must hobnar vari.

Kahvatuim naine, keet avavälja kinnituv...
 Igava tuule mängida su kähär-blond juus, su
 rõivad. Kahvatu — oled haige, tuhmalguet. Iost
 haige. Oled hullunud ja hetketi kardan sind. Siis
 taas enam ihaldan su sine kahvatust puudutada
 skamatuna kaudalt, imetleda vutut-valget ihu, mis
 palakana kummitav eluta valguse leinas... —

Sa meelitu naine, kes hävitab oeviku! Loivan
 Su ligi häälitult. Kuivalguet äil peidan end aratud
 liivamae võssa. Jaman sääl tulisilmil väherdades
 nüstkel liival. Vastan üle lageda nõmme haige-
 na su tarduvat figuuri. Ja kaugele taevas vaevalt
 lügevad kirjed pitred kuu läikitus valgusjärves... —
 Su en kui puzel, milles su hullunud pilken suurist
 silmist näen.

Hõõran liiva pihutäis. Küllin suurima nõ-
 muga valguse nõmmeõhku. färguel rohtu kargeva
 schin. Karraksin ilmeelikeses isegi rõkkavalt, kuid
 vaikne äi kardab... —

Sinule, kahvatu naine, heidan tolle pihutäie
 ammu petud liiva... —

färguel: sööstan kimmekond sarnuse suunas
 kahvatu naine avavesse nõmme. Kohkun. Kõlmer kui
 ujub valge vaop. Hani en kannul. Saarnud kõmisivad
 kohutavalt kõvasti. Maan kui sisub all. Gemal tsikal

keledasse taeni siltelt naise. Oh, ma hirmu ja taan-
dan Tagar taha pööra kollasesse liiva...

Taar taane tuul pööra pool. Suratsel püüdi-
rada me kuuslevat otra, nõmmete silitud silmi, põ-
lvad peski. Nuna keev, püülikult surut suu - nelgi
süü püüdi.

Ent aju väänleb lakkamatus mõttenajus. Ma
ei ole oleval aega! Kahvatule naisele hingam lämbu-
mishirmus sigavalt. Temalt, see minevik ja tuleviku
püüavad mürki!...

Gotan! Mida? Lõigutusi kahvatult oluselt iis.
Ootan su valgeid käsivarsi igatsusviigenduses siinutama
suunas kollase kuldikuse, sa isikoolik naine!
Laski enda tillukei jalge, lehvita rõive, jooksu ümber
ringi lõputul teel kui mänglev pesi. Naura, et rõ-
kubal rookses iis. Ma ei taha su tardunud haju. Sahl-
dan su ebaharvaalset de. Etendut rokusil avarat
nõmmet, kuivalge iis marulist plastikat fantaasias
loivat hümiliste sünnituse. Vaimustar... vaimustar
led süü, kahvatu!

Ent sa ei liiguta. Tuhmed tardumuses kuival-
guse udubujadesse. Kuid õgivad juba närsed pilve-
fordid, tarvikud kohutava es. Nõmm on hämar
ja kahvatu tumenend repiaste. Hirmund silmad mel
püüarasse paiskumiseks hellad.

Sa pole mulle, kahvatu naine. Sa oled kauge,
sa oled võimas kaad jälle. Ei mõista sa mind, kunagi
ei mõista Sa ei näe tuda liivaluutes väherduvat
väikest nõrka olendit, kes haige hulluna see kuivalge
mingitavat melanholiast. Sa ei näe midagi. Naura-
had helked kuule, oma unistusele.

Ootan. Kana ootan, nagu tahtjõest meletu.
Ootan väherduvat uduaure. Ootan, kuni keevitleb

A.L

kõikjale hämaras maastuude slevingus, millesse hä-
vid ühes mu haigete mõtetega. Pikka... pikka -
see on aeglasem arenemine, mille produktina
helahtleb kind lagundikus avarus. Siis põgenen, ko-
mistledes ruttajana üle mälike, kurrulise mõrääni.
kaugele on rahu... Ei näe enam haigustavat kah-
vatut naist, ei joo tuleviku, mineviku mõtete ehit,
ei aretle kaugele värvide lähendamatu naise igat-
susi.

Olen ohjeldamatu kosmose traagikart...

Tuleks ja udu see! Tuleks ja vajub mu vämas-
te valulikele mõtete hildel, vahele mine ja haige
kuivalge öö! Tuleks... tuleks!

Ja miske liiva rääbit tuiseks hallis rōsa-
hämarauses naerev inimene!.. Naerat endas sindivat
kummalist inimmoistuse luisust.

* * *

P.K.

Kustur pabeross.

Ule sügisel linna nois uni — ühelt tänavanurgalt teiele hüüis painaja hõõletusega — päevased liigid ja kumina neelat ning see lebamajäi märgadele tänavatele kui suurud nõhkhür —

Sellist algab ikka too äi kummalisemate tundide aeg. Tundid tär naivi süüepäeva elgust kui suurend, asunele noomavad taratud fantaasiad, annavad sõrgumalegi rahutusele või pigesemale mõtlevimusele sõbratavalt suure jõu. Nad su meie tundeid kontrollimata ilirelquiga. Olime sinistud need hetkel suurima süüvise palauquga läbi elama. Ent hommikharquus need taas meelestades ei läi mees kui süüviseid kujutelmil — värvilisi süüviseid.

Kiidi aegist udu lüües öises linna vaikuses. Ühes aegitäsavas keegi raskete sammudega kopis must laia kõnniteepaari — oli sihtelt kulkuus mees. Käed suurel süüvisele maadlitasku, päis raskelt kõngete algade vahel vajunud, nii mäddus ta valgusnõudaga tarritud tulepostidest ja iga suure silja teha jäädet tuimelt vahtles oma pikka, pärjasetusse piimeduse libisvat varju.

Ülimadalalt kui katuseid rüvates venis muresta pilvoodust. Lühelikt suureti üksikule mehile laisa järjekindlusega olemise mõttelise raskust. Välimuse näilise inimuse all sõnustati hämaraid tühjusi — midagi kui hästi noomerivaile kõlakodadele sarnanevaid, ja sinna imbund tejamata niskuses keertes omale

võõraid kujutlusi. jälgida võib need külmalt kui hoo-
pis võõra aini. Ei oleks nende jaoks veel mingit
takistust, mis tavalikult tekitab haiglaselt tunde-
like pinget.

Õli unaltraatlijale kõik kadus kuvitusse tui-
musesse — taha pimedust magatarate täravate.
Ebareaalne di too ääs ehk inimeski — laias mant-
lis, tumedas kaabus — saatjaks vaid sammude tühi
kaja märgadel täravail.

Oli ääja jõudnud kitsasse põiktäravasse. See
pidi olema ühes väga mahajäetud linnaturgas. Arvas
leidvat inese käimas siin enamkordset. Üllit di muist
vähem valgustatud ja sisendas vastumelset öndi.
Mõlemail pool olid kõrged aiad. Üksikud madalad
maju nende vahele di kui vastumelst küürutama pan-
dud — ühekordsed, viltsu vajund. Väikesed lapsed sarna-
sid harilikult väga pelgavad. Ühe kastraadiga palista-
tus plankude ääga langes kaager ehk tepahmard. Val-
guse lähedal rehisid nende tumedad varjud hügel-
amblikutena vanal, auklisel prügitusel.
Mehi edasi minnes tärav veel enam muutus. Laiku-
duna läikles sügissaastast vett ja hooideest levis räpa-
sid lõhnu. Ent samas otamatult kerkis vasakul uulit-
sat lai kahekordne maja. Oli kaugele libutud kaks üha-
tavalikult kõrgi palkeid vahele ja pimedas omas sellist
viliselt võbrast ilmingut. Aknastki, kui kaks rida väikelt
suure pintsliga tõmmatud tõrvolaike — pugeldas hü-
kumatut pimedust. Vaid teiselt korral paremal turgas di
aknal tum kuma. Teised klaasid ei sedagi äelnud, suu-
melt pugeldasid tumma valgust kui ümberpööratud
nõgiklaasid —

Akki — ts — s — — — kusaqil liikumine, millegi

valuliselt hõõrui nagu [ei tea millest - aga tal õhtul
iga väiksemgi tajumesse tungis märke ärata kumma-
list raskust ja nagu liikkas närvitsemis alateadvuses
minged püna ning kauge valu traadikesi.] -- mille-
gi valusalt hõõrui nagu, ning järgul siis valguse ehma-
tas vilksatus.

Mees tõrjutas oma väsinud käigul, märkamata unes-
tas kauge tänavatule põlumise ja varjudest tuhasa pilt-
kombuatsiooni otsingu. Tege akna - paremat silval -
lasti ette tih mees. Raskete külghardinate vahel sel-
gelt oli näha käe siluett - võõrastavalt pikkade sõn-
medega (olis tõmbunud taorelt haletusse poosi). Hetke järele
avas küirelt akna - midagi vilksutas lauges postkaa-
rena tänavale. Siis sulati akna, laskus unesti mees ja
endiselt tukkus akna kaane kuma.

Punase puruna lauges midagi kibedalt hüpil-
des porisesse tänavakivide kurdesse. Mees hämmastununa
kummardus vaatama - peopesa suurusel kivil hõõgus
pabrossi kestast väljapõrunud tuhajäänus - küirelt tuh-
mener, siis jälle nõrgalt helener. Selgelt tajus silm selle
võtmi - oli valusalt tõmblev tuikamine. See oli kui
hõõgus pisike samblasasi. Ent ei suutnud tähelepanna
kaanaks. Oli kui timuka väike tee pikkade sõnmedega
tehtu - nü kibedalt silkohtune. Ei olnud vist kogu
enam visatavast - ent see oli ju elav, mis hüdeti
üle parda.

Ahastav oli see elut hõõguva tuige - oli põhja-
tult väike tõrjumustas sügisöös, ent elut häabumise
tundis meelheitel. Tuli surin lühikese andumise möödu-
das oma isandale, kes oli ta jumal.

Samal kivil vedeles paberist kest närit otsaga,
veel ilast läiklev. Üle kivi levis ohvilõhnana möödund
nandingu surevat hõõgu - õrnpehust tubakahõngu -

õige vaevalt veel tajutatavat müstkes ääs. Rahus, mida annud oli too türgi tubakast pabeross — võibolla oli temasse peidetud isegi mikroosm eopiumi, tema kes ennat uhkelt oli hinnanud kahe sendiseks. Küssid — alles põlenud, annud ennest kõik, pidi häabuma suure ää ilipisikesel porikivil.

Tuksumist silmanurgis tundis hiline mees, rahus saigi traate jaskris läbi rinna. Veel vaevalt hõõguis pühane kuma all jalgel juures. Kus laskes pinguta- tud hingamisel lähemale elavale südamele. Oli kerk- kudes põnnud paberitust söekannastund süd pabe- rist servaga. Kui valuga oli midagi sellest rebitud — ah — taas see hõõguis rütm! — nü pidevalt pite- nevate helerumirahesegadega — aqashias kadumisele tähenev — paratamatult.

Kes oli peasege põlvili lastunud määrjale tä- narale. Ohukese sügismantli all värvises palav hinga- mine, pulss hüplis painavalt. Äks rüde kõlm oli toi- ku vajunud — ta mõistis seda vaid alateadvuses — see kõik pidi nü olema — see kõik oli osa ras- mist hetke ilisuurule valule mõistmatult paratama- tust kadumisest.

— — — nüid — mees ei liigeltanud — nü- id!

— — —

Kauge tänavatule kumas võis näha väikest hingetult halli tuhahunnikut. lähedal kuumalt la- mas muljet paberikest. Pikkamööda võiks selte mees- mullaselt — tunedaks oli nägu muutunud. Hetke järel teqi käega pika kaare ja heitis siis läbi pimedusse olematusesse — nohkem midagi. jäise rahuga silm- ses oma sõrmi — mil ei oleud mingit märki — ei vähematki; muutatas — tõesti, isegi lõhna mitte.

Kusagil näojoonestikes väärastus — midagi
 punelt tarvnes ja auesti hoiatus. Ende ette vaid
 pilk vilkalt tarvnes — äkki surus laiali käed, kül-
 mast kõverdunud sõrmedega — kus, kus õnnelik, juma-
 lanna visata ilmast midagi olematusesse, sellejuures
 ei midagi mõelda ja — ei jälgegi! — Ei ole rahet
 rehvüürit ja tuhahelbed, nerveraigul ja poripüüsal!
 Kõik kaob ähte hingusesse ja ei jälgegi —

Mus tõmbas sigaralt õhku, kummardus auesti
 kivile, õige lähedale, surus huuled paisu, vaatles ikka
 tuhka, õlgeelt paistis see õhuliselt hall — ent õige väi-
 keralt porisel tänaval. Surus huuled ja — paiskas jõu-
 rikka õhujoa kivile — kõik kadus — olematusesse —

Mus tõusis. Halbatal laugel oli sigavaid
 kontse, need ettehitvalt midagi tahtsid mõista.

Tõmbas tuneda kaabu sigavamale, pöördus
 kitsa tänava pimedasse, surus lõppu — külma rehu
 oli tihenend ja neela sammude kaja.

N. R.

H.

Oravamait.

Pruult tibelet säravaid kübemeid
all pilolilla sumeda taeva.

Näe põlluver, hämarad kasid
must-tähisid tetri su kukumas
parv. Russitjaid rullavaid,
matkured tuttavaid sahkama;
lund, pehmet vilti kuheldi
sihiseb teelt süra-sinna.

Kae oravamait, kes okrale rannid
pahvatab kaaluse vahle lund.
"Truk-truk!"-saba kui lipp hall-punane talve,
käbi süles, pääga käib valve —
vaatega saadab talumeest.

"Kae maita, kan-näe!"
tõitab vanamees pöö,
kangutab kaela,
vibutab malka.

"Kas ta sunnik seda küll teadis,
et selle pahmaka kaela nü seadis!"

Jismorav

Tali kuid pehme ja see.
 Tukäija kukalt kohendab,
 rada edasi kohendab
 ummistund teel.

„Öösi on sadanud“ — mõtiskleb taat —
 „panen tubakat püpe vaast
 kuklal sulab siis kergene lumi — heh — e.“
 — Popsutab püpe, üü sammub,
 lumehõbedas tammub,
 äiqab käega: „Märg naip!
 Hentsakas leom see eravamait...“

E.V.

Katke elust algkoolis.

„On vara veel tõesta,“ pomiseb uniselt kurgupõhjust üks kaavõitleja. Jah muidugi, kell pole veel pool kuuski.

Pomisebakse mingeid arusaamatuid sõnu ja rinutakse uuesti.

färsku kõlisesel äratiskell.

Trill... trill... trill... tr...

Kõnraga algab hüüla madin. Ühes voodis haigutatakse, kuskil rebitakse uniseid silmi lahti. Üks tublimatest kargab repsuga voodist ja hüüab:

„Esimene auk!“

„Teine auk - - - kolmas - -!“ nüi karjub igaüks, kuidas aaga kõrhist tuleb. Päältkumalaja oleks hirmund sarnasest kohutavast kisast.

Süs hakatakse vaidlema:

„Mina sain esimese, ... mina esimese auge!“

Poiste toas on umbes kolmkümmend poissi.

Aga kahjuks „kõrvetamistoa“ on ainult kolm plüüdi auku. Kolmandat ei maksa nimetadagi. Kui keegi peab sinna sattuma, süs küpsetab liha terve päeva.

fõutakse süski rümaks selgusele, kuidas järjekond tõeliselt on.

Kella seitsmest kella kaheksani on see õnnis „kõrvetamistund“, mida keelijuhataja millegi pärast on nüi nimetama hakanud. Kõrvetatakse ka, et pane silmad kinni. Kõik on suitse täis, et enda seltsimeestki ei näe.

Võõras inimene küll seda välja ei võiks kannatada, kuid nad ise on sellega nii harjunud, et ei pane täheleegi.

Kõltsel kell tundis.

Esimene tund on loodusõpetus. Tundi annab koolijuhataja ise. See on ta lemmikaine.

Alaüks on klass juttu ja muna täis, aga kui vämmak pakub juhataja ukse vahelt sisse vaatama, vaikiavad kõik.

Reidunudult vihkab ta taolisi. Tüsedu vaarab. Tule näoga koomitari liigub, sügab kukklatagust, heidab pilgu üle õpilaste ja hääbub:

"Aoh, Johansen, jutusta tänast tundi!"

Juhataja lõpetades viskab küsimuse:

"Kuidas on vesirõõsu keemiline reaktsioon?"

"Seda ma küll ei tea," vastab Johansen.

"Sa hakkad sinu viit vedelada vedama", tuleb õpetajalt pilkavalt. Ahoer kõlatab väikeses klassis.

"Midaagi pole teha. Hõõ!"

Õpilasi valdab hirm. Nad ei saa väljendada, mida mõtlevad. Mõnda üle valitseb nusus teinud. Välgitakse - käed riigis, et eodaba millal õpetaja aine valmis pureb. Mõõdub süüki tund.

Jälle on suur kisa kõigis. Ah, see on tuttav tülitsemine plüüdiorugi pärast.

Kõla aega jääb poistele kannis vähe, kuid süüki kasutavad nad seda. Magamistoas on muusikameestest "jazz" koostatud, mis pakub neile nauditavat aja veitmist. Teenerid on see ju hää ajavõide noortele, kuid koolijuhataja ei pealda sugugi.

Kell viis algas jälle kõrvetamistund. Kõrdu

suur mina ja kisa kõõgis. Koolijuhataja on süsti
nupukas mees. Ta kõib seinte ja nute taga hüümas,
missugune "Venivillim" lamuti läib. Kui näeb, et sama
"Villim", keda ta juba ette arvas, siis läib käega ja
läheb minema. Kui poisid lihakuputamisega liiale lä-
hevad, siis tõtab ta koha päevakirjuse esile:

"Mis aja te nii palju kõnnate? Võitke ameti
ühikond! Pange tähele - lööge löha palta ja sööge siis:
Annan, et see oleks palju kasulikum!"

Kõik viitse on kõik jälle klassis. Sääst õpitakse.
Kõikilistelt võib see küll õppimine olla, kuid lõpptulemu-
si hinnates on see lihtsalt aja raiskamine.

Kõik üheksa peavad kõik magama minema.
Suure kisa ja kõraka joostakse üle hoovi magamis-
tuppa. Ka juhataja ei puudu säält.

Hüüd algab kohutav sündmus. Juhataja võtab hella
toskust, läib: üks, kaks, kolm! Viie minutiga peavad ole-
ma kõik nüüd lahti ja voodis. Kui keegi hiljaks jääb,
kõndub sama sündmus. Siis joostakse pöörd üksteise vastu,
kaotatakse saapad, pükid. Kõik see toimib hirmsa pildis.
Viimaks läheb juhataja minema. Algab kibe otsimine,
näa kimine, vaidlemine.

Aga poiste hulgas leidub ka neid, kes raigistada
ostavad, et mina läig suureks ei lähe.

Tuli liivaks surnuks ja igaks on oma pees.
Sellega aga ei lõpe kõik veel. Hüüd alles algab ette.
"Valgeid" rekkivad lae all. Aknaruundud põrisavad, kui üks
"valge" teise jänel kuktasse lendab. Tehakse mitmesugu-
suid vigureid lae all, kes minerkus olnud sportinõnged,
kuid nüüd ainult paljad raud-konksud.
Kui see lõbust villand, poetakse perasse.

"Ah jaa! See üks on kiini!" hüüab keegi voodis-

olejast. Hinni au! Hinni au! Mis sa mõlad sääl!
"Aga poisid, kas meil homme juhataja tundi
on?"

"Muidugi on!" sõnal üks mõistlikum.

"Poisid põngelised! Kas jääte kond magama!"
käratab äkitselt juhataja ukse taga.

x x x x x x
x x x x x x
x x x x x x

R.R.

"Tarmo 1."

Oieti kava laskis oodata oma ilmumist "Tarmo" käsitleva aastakäigu esimene number. Ootasin teda teatud närvilikkusega, tahaksin isegi öelda: igatsusega. Nüüd aastate tahtsin jälle kind pilgu heita Seminari õpilaskonna enesevalduste sügavikku, ammudada värskust töövõimust ülikehvast õpilaskümmitest — ma melega ei nimota neovõimukümmitest — seda meil ei ole, et vast isegi veel kind kaasa lada noile ilusaile mõtteile ja püüdeile, millele õpilaspõlv on tihti ohverdanud vaku silmapilke, ehkki vahet tagajärjedeta. Mõtlesin: rahuldun "Tarmost". Eks ole ju aegkiijad me õpilaskümmitest olulisi kehastajaid — kogu pilt õpilaskonna püüdest, võimist ja vaimlise liikumise suurusel ja pingel. Ja ilmuski rümat kavaaodetu. Vanadi kogemuste tõttu olin ettevaatlik: määrin! Ent imustasin, kui ei määrincki. Ja "Tarmo" ise!

Väliselt soliidne, maitsekas ja laitmatu. Ütlevaltippaarutis me õpilaskonna rahkearvuliste ja — nimeliste aegkiijade hulgas. Kaansilustuski mõjub hästi, on lähimõeldud ja tasakaalukas; meeldib en ka kaanepaberil värv. ja sisu? Põlvand kaane, leian allika: seegi on laitmatu, ehkki mõjub vähe raskelt. Lehitsen algul üldiselt. Silma torkavad illustratsioonid. Need on sedapuhku vähe = ainult kaks linool lõiget. Esimene neist kujutab mingit inimgruppi. Torkas midagi mõttesse: Rajamäe rügement H. Kivi romaani "Seitse venda". On üldiselt hästi õnnestunud

kinda rühtlaalt jaotatud, üksikud inimesed selgelt eraldatakse, mõni isegi kaunis jõuline.

Teine illustreeritud kujutab inimpacvi lanternatule all. Ei saa seda illustreerimist pidada õnnestunuks. Liig palju tühja, mittemidagiütlevat ruumi, nii illustreerimise ülemine osa. Ka tehniliselt on see illustreerimise ebaõnnestunud. Andan lugemisele.

Toimetus on redapükke vähe sõna rõtunud. Tõnerealise pessimismi ja etteheitid sisaldava sissejuhatusel asemel oleks võinud olla enam jõulist optimismi, sisaldav pikem kirjutis. See oleks vast kuidagi kaasa kiskunud, vähemalt üksikuid. Ent need need jätavad külma. — Olene etteheidete vastu muud tund pakunahksiks.

Arhivias on ülikaalus artiklid ja arutlused, kuna puht-ilukinjanduslik osa alaskaale jääb, mis vastandub me hariduslikele õpilasarhividele.

Lumeliste on muumbrisse paigutatud kuus. Kõige esimene: "Oo tulek suvel" on lähikene meeleolurõõmsalt suuõhku. — Sellisena mõjub. Järgmistest lumelistest: "Sügislaad" ja "Langevad lehed" on vämmne kahtlemata õnnestunum. Autor, ehkki nukumata keret kalmiste langevaid lehti, on siin jõulise, loob kindla meeleolulise pildi, mis nauditar. Üksikuid ilusaid lauseid on ka esimeses lumelistes, see või: "Roosid sääl tummana prarati kõrguste üle veer tõmmused mägedes pilved". Lumeliste "Ohtum I" ja "Ohtum II" autor "on kurb kur tuules" linnupar. Sama kurvad on ka tema rõõmsid. See kurbus mõjub kuidagi masendavalt, ent võib samas jätta neid arusaamatusse sellest, mida

tunneb autor ja mida tahab ta meisse sisendada.
 "Õhtune II" -is on löbi viidud kindlam värsimäost ja
 rütm, ent millelipärast tundub maunetuna, esimesena
 katsena, kas selletohtu, et tarvitatakse ühetaolisi ja kuld-
 rütmisõnu: hall - hell, hell - vell, kell - hell.

"Viimse pihlaka" esimene saalm tootab anda hää hu-
 letise, ent hiljem tekis kahtlus: kas süngi ei ole ajatult
 sõnu ritta säetud? Tõsi ju on, et süngi leidub ilusaid
 väljendusi, ent tervikuna ei anna luuletis smeti seda,
 mida talt eialgu ootad.

Puht ilukirjanduslikke proosapalaseid on vaid
 kolm. "Õhtu kookiliinas" on tervikuna õnnestunud töö.
 Tundub tihedana, ja tänu oma lühidusele - huogsana.
 On mõttar, et autoril on tõest. "narske ja võsitar" olla
 tasakaalus. Ent sellegiureis ei ole midagi imetada.
 Elatakse üle ajajärke, kus "tahetakse jaosta, formata."
 Minna kubugi püritute aravuste mõetmatuiss süge-
 rusisse, olla ise mõeteta, teadvuseta, hing jareund
 kaugenemiskireist, anduda igatsitud olematuse juma-
 likule naudingule —

"Ekolemuri" liab kokkuvõtliku väljenduse kõigis
 "Jarmo" ilukirjanduslikes palades esinend nukruutar-
 hall põhitoon. See tundub esimesena kõigile autorile.
 Meelpalangud nõnetavad mingest nukruuspisaraist.
 Tahaks näha enam elurõõmu, pigemini noorusrõõmu!

"Iiks pühapäev" — kausa arutlesin: tuleb seda
 võtta ilukirjanduslikuna tööna või filosoofilisena harit-
 lusena. Nõtkin süski esimesena. Selles tiis on midagi
 tuqlasklikku, midugi vaid väliselt. Nagu "Põedis ja
 idipõdis", algab süngi töö reaalsena jutustusena,
 keldub siis filosoofilisse harutellu ja jõuab hiljem jäl-
 le reaalse jutustuse juurde tagasi. Autori kaasri-

lijat näit huvitarat protestantiline liikumine ja selle juht. Selle asemel, et asuda tema juurde ja rahuldada küsijat selgjoonelise ja põhjendatud vastusega, laskub autor laialthaaratud filosoofilisse harutellu. Ta ei lepi ainult religioosete küsimuste harutluga, vaid püüab neid siduda filosoofiliste tõe-dega, tehes sellestõttu harutelu siiski raskeks ja osalt arusaamatukski. Ka on autori väljendusviis raskeläpärane, tihti liiga „filosoofiline“. Filosoofiliste küsimuste harutamisel peaksime kindlasti püüdma vaid teatud küsimustega, mitte aga lihtlasi haarama kõiki küsimusi. Sellesena käsitletuna tahaks sarnaseid küsimusi näha tihemini „Tarmo“ veergudel.

Artikkelis „Mõtteid „Tarmo“ II. a. käigu ilmumise puhul“ öeldakse seminari õpilaskannale tükike tõtt. Seminari asukirjad ei ole võind kunagi küeldada oma kaastöölise arvuga, ei saa seda ka kindlasti lähemas tulevikus. Meie asukirjade kandvama osa on moodustand päämiselt vaid üksikud, need, kes on olnud lihtlasi ka õpilaskäitumise ja vähegi teravamapiingelise vaimse liikumise hingestajaks. Tunnen praegu Seminari õpilaskonda selleks liig vähe, et otsustada tema võimiste üle õpilaskäitumises. Neundund olen küll ühes ja nimelt selles, mida mainitakse kõneallosavas artikliski, et Seminari õpilaskäitumises on kahandud tõesti too hingeline ja vaimline ärevus, mida leidus mõned aastad tagasi eksisteerund õpilaskäitumises. Elame tõesti liig suurem händraikuses! Ent see ei peaks meid tegema veel pessimisteks. Üksikuid ärksamaid leidub siiski nooremate hulgas, tõmbame need kaasa! Hjalikus artiklis „Koolkonna teise tegevusaasta algul“ antakse ülevaade õpilaskäitumise üldilmingust

Jarmo

vümarstel aastatel. Autor on me õpilasküsimist
õieti mõistnud, on õieti mõistnud ka need põhjused,
miks meie õpilasküsimine pole eksisteerund nii
nagu seda soovime. See küsimus on niivõrd aktuaal
ne, et vajaks pikemat sõnavõtmist "Jarmo" veebruaril
lühidalt puudutatakse ka Nõustlaskogu ja Nõustlasku-
mest. — Oleme nsee kaotanud neisse, ent nsee
mitte jäädavalt. Panna amad lootused kea aut
tulevasile: Nõustlasku. Rahuldusimise kindlasti
kui täitules 50% - igi: autor optimistliket liht

x x x x
x x x
x

N.

Noorsootegelaste kursusilt Tartust.

Möödunud jõuluvahel ajal korraldas Eesti Noorsoo Karskusliit jällegi noorsootegelaste kursused. Seekord aga Tartus. Kursusist osa võtna oli tulnud üle saja viiekümne noore, kes kõik nähtavasti olid huvitunud seltskonnatööst. Sellest siis tso ajalikkus ja hoo, millega tööle anduti. Igaüks oli taasnud kaasa päale tavaliiku nooruri tulisele veel töötahet ja innukust. Nii saavutati juba alul täielik töömeelolu, mille tõttu võidi lõpul täiesti rahul olla töö tagajärgedega.

Päriselt lauge kursuste töös enam teoreetilisele osale, vähem praktilisele. Püüti anda täielikke juhatusi ja näpunäiteid, kuid juhtida noori nende töös ja missugune peaks olema see töö, mida teevad meie noored.

Loomulik, et ei suuda meie ära teha noorsootöökumise kasuks midagi plaanitu teotsinguga ja huupi süüsinna kobamisega. Suudame vaid siis, kui meie töö on teadlik ja kavakindel. Meil aga, kes ei suuda veel nii töötada, tuleb aidata. Tuleb anda neile hoo ja kavatada tahet töötamiseks. Selleks tuleb aga meil endil täie jõuga kaasa teha ja es liikuda, kus järgitulevaid loota on. Tuleb asetada olevik parema tulevikuks, sest olevik ei es- huldada meid ja meie lootused languvad aga tule-

vikule. Ei püsa aga ainult lootustel. Nendega üksi ei jõua meie kuhugi. Oleks aeg jätta unistused ja liikuda ning tegeleda reaalse karatsevi täiendamiseks. Õppigem kõigepäält omi saama endi olukorrast, siis vast suudame hinnata sellest pääsemise vajalikkust.

Need olid mõtted, millega asuti tööle. Kuidas aga töötada parema tuleviku loomiseks?

Heitkem kõrvale kõik, mis hävitab füüsilist ja vaimset olemust, sest seda peame hoidma õilsamaks otstarbeks. Heitkem ära kõik, mis mingitab meie keha ja vaimu ning hoial meid kannitatav. Aetagem kõik kahjustavad vahendid parematega. Olgu parimaks vahendiks töö, mis aitaks emaldada meid me mittekarstest elust. Tuleb kõrveldada inimesi, kes on juba loomult karstet halvade mõjudest küürist ja anda neile karstet ajavõidet.

Töötagem karstunõugetes ja sportnõugetes. Harigem endi vaimu, karvotagem esteetilist maist ja eetilist arendamist ning kaardkem healt endi terveise — meie suurima varanduse — eest. Selleks är gem tegeusegem mahakiskuvalt ja är gem jäägem ka uniseiks päälvaatajais, vaid tekem tegeu andumusega hitavat tööd. Nii võikime olla parema ja õilsama tuleviku väärilised kaardjad ja karstealkoholiraha kultuuri edustajad.

Nui sarnases vaimus igaiks oma koduseisega tegeusema hakkab, siis oleks kursuste töö siht saavutatud, sest pääle nende tegelekkude juhateste kuidas töötada, oli just kursuste ülesandiks vaimustada ja julgestada need üksikured kes juba kahtle

Tarmo

ma löönd ja heegri anda neile, kes sinisest loost
võinud seda heegri ja vaimustust suudeti saada
neil päevil saäl Taaralinnas ülimal määral ja rõõb-
olla jatkub sellest . ärksamail ja tahtejõulisemal ka
teistele edasiandmiseks ja kes meist ei taha olla
tahtejõuline sük.

Need kesolekud näitavad veel kord, et meie
ei ole rüki. Meil on selja taga kindel keskus, kust
võime igal ajal saada abi ja tuge, kui seda va-
jame ja meie kõval seisab terve vägi kaawõitle-
jad - noori ja vanu aatekaaslasi. Meie melissa
on küllalt suur selleks, et kokkumatult raiuda
teid läbi pahede ürgmetsa ülesseatud sihtide peale.
Meid aitavad ja võimustab seltsimehed "ankumatute
lapse ja vanemate" jönd. „Kõneka mulla ja no-
rutada oleks vale“

M. G.

Mõningaid avamisi.

Isetegevus ja passiivsus — need kaks mõistet on juba aastaid seminaris ümber käinud, saanud vahel õpinasti ja ringide lemmikharutusaineks, millest ollakse juba küllastunud, mis on jäinud aga sügiki tervitunud teemikohtade nende ridade kirjutajalegi!).

Aitata jaoksul kestvat tähelepanu leidnud on isetegevus meil küsimuseks, mis iga ajusse tunginud ja sääl rivasdukaga leidnud. Paistab teravalt, nagu poleks selle olemust või teda põhjustavaid tegureid õieti mõistetud, riige perspektiivi paevistamisel tehtud, ihekülpsusele kaldunud, seejuures illusioonide esile manatud, mis oludega arvestamata loodud, millest ka hiljem tähelepanuav meelealvõngete muutus: ülekuiv optimism — pessimism — pessimismi esd. ja inimlikult arusaadav, et oma meelealv mõnna puhul tervitelegi aladele pingi nullid üle viiakse.

Isetegevus on probleem ja tegev, millest vaikes ei saa mööda minna, mille tähtsust keegi ei eta, kuid mille suuruse ja otstarbekohase ulatuse pealest erinevaid seisukohti võib olla sõna (seteg selle meile tavajärg mõistes). Tundub, kui oleks meil liiga palju loodetud välisest organisatsioonist — korraldusest tema peale keeli ulatuse ja piirides liigset lootevi pändud, nagu see meel sageli ilm-

Jarmo

Mis põhjustab meil sarnase tegevuse lauguse tendentsi? Kas üldine ajaslu ja vaimne seisund? Ainekülgsus? Milles peituvad põhjused?

Osa põhjusi, et varematal aegadel valitsemud närvitsevam otsing, suurem vaimline liikuvus ja teatav hingeline ärevus - suurema võnkeline, peitub kindlasti osalt tolles ajas/vabadussõja järeltaimed, sotsiaalsel muutusel kuid arvau, et suuremal määral mõõduis see küll selkargute õpilaste üldiselt suuremast vanaduse määral. Kõne sis õpilased elud, kes täis psühholoogilisi keerdkäike. On ka loomulik. Viimasel ajal on äga meie õpilaste keskmine vanadus järjekindlat kahanemist näidanud. See äga tähendab meie õpilaskõikumise taandumist teataval määral ja mõttes nooruskõikumise (kuigi seda vast kui nüüguist peale olnud) tähistelt kõige mõ. nooruskõikumisele (selgub pärast prole). õpetajatekohare isetegevuslik liikumine sün nõuab äga suuremat koostunde hulka (klassid), et kogu kõoli ju. loomalt haarata. Silmnähtavalt on vajalik hulk jõude, kes ise huvitunud näit kirjandus-kunstilisest ju. küsimustest, ja suudavad ka äga rühma liikmeile vaimlisi huviseid kordkõnnalt lähemale vihtada, mis aegamööda panevad aluse loomale tegevusele. Kõge sellise liikumise suurus ja sügavus oleub ikkagi sõkuteist - õpilastest, kellel vastavad huvid ei plaanile nihutunud. On ikka koosolekust vähe, mille pinnaline teem veel pinnalisema sihiga (mõned klassikoosolekud). Täonemate ja keskklasside juures on kaatmisi ette tulnud, et puuduvad meil lähemad üht

aast

niisid. Arvan, et nendestki ei jätke. Koostuste töö-
 korraldajad on vähem kui õpilaste hulgas, kuid
 leidub siiski, kuna ei saa esitlik lubada etteotsa mi-
 nimeid, millele vastavaid huviseid pole, ja kes ni ette nähtust
 kõrvale puikleb, mis kahjuks kergemal kujul on ette
 tulnud. Ja teiseks takistab õpilaste juhtide tead, nagu
 ta. Siiski olema peaks, aeg ja otsused koostis ülesan-
 tud, mis ikkagi eiplaanile peavad jääma. Naimli-
 nuseks, invaliidiks süütute kiire keegi ei jää, kuid trad-
 mised võivad mitmesugustes, ainetes puudulikkuse jääda.
 Sellisena isetegevus taandub kiirelt, võib aga muu-
 tuda sarnaselt. Juba niisid on tulnud kuulda, kes
 teatud rühmade töökorraldusest on loobunud ja kok-
 kahore ja ühise teadmiste täiendamise otstarbel. Iste-
 gevus peab toimuma õieti peal isemest, just laual
 alatusel, kui tal võimalused ja vastav jõud. Eelmine
 on olemas, kuna teise kohta seda täiel määral üldi
 ei saa, kuna tahetakse näha suuremat tead, kuid
 ollakse nõutud lähivõimise edukuse ja otstarbekoha-
 ses, seepärast on tulnud ilmsiks, et lühemise kok-
 korraldusest eeldatakse kõike. On see loomulik?
 Kahjuks tundub see mulle küll vahukesegi küpsta-
 misena.

Üksikud teatud teos võivad küll lühemise
 alustada ja teada seegi hõlpsa, kuid tagajärjed üldi-
 selt pole, meeldivad, kuna peaks haarata ühtma
 kõike. Õpilaste väimise tegevuse hindamiseks alusele
 eadmise jaal küll klasside seetõttu. Sin oma
 klassi, ühikaja ümber koostades amandad, koostek
 siki kindlana ja pedagoogilisema ilme.

111. aastal sin koostades, kuulut ette, isintel

sellistel koostööviimistel juba varakult vaimlise
 nurvõõrrikkusele tungivad, huvitatakse mitme
 kestest kuisimustest, mis on paremaks paardiks
 vaimsele süvendamisele, mis vanemas klasside
 võtavad avaldada laiaajaliseks normi
 des. Muide, ainult õpilaste (suni on ju õpit ka osa
 võtnud, kuid näib et vähesel määral) energilisel püü-
 misel ja hääl tahtmisel (vanem. õpit.) töötab kõne
 all olev töö jääda juhuslikuks, ja võt-alla ka väi-
 liseks. Seda tõestab ka meie isetegevuse ajaloogu, kus
 pole suudetud kasvatada väärikist järelejärgi hulka
 /sün küll ka ulpsel nimetatud põhjused. Võibolla
 küll lahkarvumisi isetegevuse normis, kuid mitte
 sises, isegi kasvatajate hulgas. Kool on juba kind
 usutis, kus kogu kasvataja- ja õpilaskond peab
 olema huvitunud, oslnised oma kasvandikkude, tei-
 sed, pääsajalikult vanemad, endi ja nooremate õpit
 laste vaimlisest arenemisest. Sün ei ole niivõrd mä-
 ju ja tagajärjekas üksikute (meideugi ka, kuid
 veevalt kaaluvad kogu ulatuses töötaja-järjed jõe-
 kulu) kui suurems hulga äldtake.

E.T.

Kooli oma tegevus 1929/30

õppeaasta I poolel.

Karjutekooli kolme vanema klassi õpilaste vabategevus koosnes seminaride karskeringi, sektsiooni, looseriingi, Noorusõud, mille alajastusteks on kolm klassisektsiooni. Need töötasid oma klassijuhatajate otsesel juhatusel, käies I poolaasta keskajast kord nädalas koosolekuteks koos, mille esimesel pooltel harutati küsimusi, millistel E.Ö. diit kesadpooltel kuulustab välja võistluskirjutuse looseriinglastele („Kuidas olla terve ja tubli“), teisel pooltel olid võimlemismängud. Igo klass sai hakkama oma aegkirjaga. Peale selle korraldati klasside poolt novembrikuu õhtuid laulude ja deklamatsioonidega. Jouluks oli kõigi algklasside ühisel soovitusel kaismakavaline jõuluõhtu.

2. Seminar

a. klassid

I klassi koosolekute päevakord on täitunud jooksvalt küsimused. Neil, mis viimase ajal on muutunud peaseks igonädalasteks, on harutatud otsustabekohase tegevuse ja oma algkirja väljaandmise võimalusi. Klassiõhtutest oli esimene määratud otsustabekohase tutvumiseks, kuu teisel kuulustas „joulukuu“

II klassis alustas töö klassi kodukorras, õpilaste

õhtu aegkerya toomkonna kokkeseadmisega ning
klassijuhatare moodustamisega. Kavatsusest peidada
järjekorralisi klassikoosolekuid ei tulnud midagi
välja. Aegkerya suudeti anda välja üks mees, kellele
tubse elavalt osa ringide tööst, mis mõjula kee-
kinnise tegevuse pääl, mis on püüdnud esialgselt
päevakirjusest ja tegevuslikult tööd klassis olla
süski teataval määral taastanud saageda. Kõr-
mate juhtimisele saamise püüdnud koostööd
on korraldatud 2. klassiõhtut

III klass on pääl päevakirjuse tähelepanu
saanud oma referaat-koosolekutele. Nende
klassis. Amerikas ja kumbelstele viidete. Samuti
mõnedel keeleühendustel.

IV klass, huvitades helikunstist ja kirjandusest
on klassis alal 1. ettekanne esinemine, teisel alal
s. teisel referaatide jätkamisega lõpuks jõudnud

V klass. Õpilaste vanemaks suude ja huvipäri-
kond sündunud ettevalmistele kunstidele ja keeleliste
kirjandusele, mida klassikoosolekutele harutatakse. Peale
selle on olnud klassikoosolekutele kavas üldiselvõtmise
ajad ja jõulepüü

VI klass. Õpilased on leidnud tegevusala ring-
de juhatarest, üldseminarist, ettevõttes ja osalt ke-
alkoolis. Klassi koosolekute abitarbeks on jäänud
klassi üldkirjandus. Ettevõtetest võib nimetada klassi
õhtut ja alkooli jõulepüü.

6) ringid

Kat. nimega koostööd avastanud oma 3 õpilase
tegevuses. Kõik radio sping lõpetas tegevuse.

Tarmo

õpingu juhataja puudumise tõttu. Korraldajad ja referaadid - koosolekud EHK esimehe hr. V. Olupe teemadel - karskustöö kaitse amet - ja karskusküsimuste kultuuriprobleemina. Karskusting võimaldada hulguksse õpilaste saamise Tartus peetud võimastootajate kursusest. Aasta II poolt kutsuti ellu enesekasvatuse õpingu, kuulutati välja võistle, oma liikmidele teemadel "Mälestusi ja lootusi" - ja "Lõuna-õhtu" - millest vämmu ainult lootustinglastele.

Varjapaistvalt töötas veel meeskonnas, pidi oma energilise juhi kokkukutsel igapäevaliseks harjutuseks. Esine väljapaolgi.

Õpetajate nõudid rahuldada malegrupp Eelmisel aastal ilmuma hakanud koolkonnas algas "Tarmo" algas käesoleva õppeaasta algusest teist aastaks.

K. K. juhatus oma tegevusviiside ja mõjukonnas püüdes on lahendanud üldise iseloomuga esikvaid küsimusi ja jõudnud haritada 37 küsimust 9 juhatus ja 4 esinduse koostisel. Teigi algamispäevad ringi töökavas ettenähtud kursuste läbiviimiseks, püüdis lõpetada aastaid otsustamata seisnud lõpumarqi probleemi. K. K. juh. korraldas kooliaja avastusi, aktuse, referaate ja 11. 11. aastapäeva - korrald. mille rahaline arvamine on järgmine:

282,00 kr.
72,11 "
<hr/>
Taru 209,89 kr.

Farmo

juhatare poolt väljatöötatud ja esinduse poolt 4 nov. 1929 kiirutatud koolkonna 1929/30 tegevusaasta ulare:

Sissetulekud:

1928/29 a. saldo	—	kr.	148,43,—
1929/30 a. ringide liikum.	—	—	30,—
R.Ö.S. kooperatiivilt	—	—	20,—
R.Ö.S. viisilaskogult	—	—	40,—
Harminnlt.	—	—	200,—
Seminareilt	—	—	20,—
Öst. Öst. ühingult	—	—	40,—
Avalikud peod	—	—	350,—
"Farmo"	—	—	195,—
Saiamiingist			150,—
		kr.	<u>1193,43</u>

Väljaminekud:

Sportringile	kr.	127,33
Karsturingile	kr.	60,—
Algh. lasteringile	kr.	10,—
Naturalist. ring.	kr.	110,—
Pedagoogika ring.	kr.	270,—
Öst. raamatukogule	kr.	100,—
h. kant. el. kulud	kr.	4,50
Välisreferendid	kr.	30,—
Meeskoor	kr.	10,—
Karskr. "Malesektisoon"	kr.	20,—
"Farmo"	kr.	257,41
kk. juht käsutada	kr.	96,89
saldo 1930/31	kr.	100,—
	kr.	<u>1193,43</u>

Kroonika.

30. nov. oli väliskõnelaja hr. dr. Th. Mäe, No-
bile ekspeditsiooni traagikast. Sisukas referaat
andis selge ja objektive ülevaate mainitud põhja-
raba ekspeditsiooni tulemustest.

8 det. Kk. korraldusel Seminaaris teatava
line aralik aastapäeva kontsert. Kõnetas õues-
lus hästi nii sisuliselt kui aineliselt ilusad
ettekanded leidsid arvestust ja ajakirjanduse...

12 det. korraldas lõpuklass. Februariusse
Heenda rahvapäevade. Saadi täielik ülevaade tolle-
meil veel tulevik kooli igapäevast elust, tööst ja
üldisest sihtest. Vastuvõtt oli südamelik.

12 det. koolk. korraldusel vil. E. Schwartzbergi
referaat: "Noore õpetaja päevamuredest" Värskest
kogemustest koosnev referaat arutas elavaid läbi-
rääkimisi —

15 det. Rakv. Naistööliste kutsel esinesid
nende poolt korraldatud "fövelaadid" ettekanne-
tega RÕS. orkester ja meeskoor õpil. V. Raam juha-
tusel. Tänuvõttega korraldatud pealt loet-
kusid seminaraalset peitumusega. Oles neile tänu-
gi öeldud.

30.11.35
— 1935
— 1935
— 1935

Jarmo

10. det. Lõpuklassi korraldusel harjutuskool
peetav, koos laste vanemate, sugulaste ja semi-
narlastega Ettekannete vest oled hästi hoolitsetud.
Meeldab kõrgil hea väikeste mudilastele jagat hoi-
ke ja lõpuks traditsiooniline tulaud. — Harjutus-
kooli lahkumise pühitsesid seminarlased ka oma
Sõbra Ehtut — kahe tantuga — — —
Algat lümba jõuluajal —

11. jaan. Ilus aasta — seminari peie jälle koos
jõulukoristid e ole halvasti mõjunud. Kõnet välja
lõpuks lümba asemel vett ja pori.

13. jaan. Lõpuklassi kahel kuuks ajaks harjutus-
kooli praktikale Lõpuklassis as jaot. rühmadesse (5-6st)
iga rühm lästab 2 nädalat vanemas ja 2 nädalat rih-
noomas klassis. Tööd jälgivad ja hindavad aine- ja
metoodika õpetajad.

19. jaan. Sport R. korraldusel Seminar klasside va-
helised võitlused. Terve päeva kestunud võitluses võit-
jaks tuli vi klass. Seega aastat armandais. lk rändar-
kuje. Teiselt iii klass.

21. jaan. Kõ. korraldusel H. Pavi referaat "foni
eksperimentaal pedagoogikat".

1. veebr. vi kl. korraldusel mängitakse Käsit.
S.S. laulumäng "Parve poisid" — suurendatui
kooridega — .

x x x
x x

Võimal ajal Seminaris eriti heoge on läind ping-pang. dakkamatalt kōpsutatakse kolmel laual, kuid sellest hoolimata pannakse kaalule järjekorde ootajate püsivus - ent see on ju uskujulik. Oeldagu veel, et pole kannatust -

Ka meie tehnikute katsejänes - raadio aparaat - on suikunud talveunne. On surnuks vaigitud suurelt kavatsitud raadio-õhtud ja kõigil näib ununenud olevat, et kuugi kolmanda korra kapis näeb mid kaugetest saatjaamadest meie õpilaskonna neljakümne tuhandedine.

Ajapüüdnusel lahkunud "Tarmo" vastitav-toimetaja P. Koka ning tegutoimetaja H. Linde asemel on keelt juhatusel peolt valitud õpl. V. Raam ning A. Pung ja vahak. liikmek. O. Mänd.

Toimetuse palub kõiki, kes "Tarmole" võlgu, seda ära siendada. Hilistlasti, kes numbreid saada soovivad, andke address, Rakv. Õp. Seminaris "Tarmo" toimetusele. On veel saadaval 1929a. "Tarmo" #1.

"Tarmo" №2 trükitakse tasuta, millepärast toimetuse kõigile kaaslehtjatele nähtud vaeva eest tänu avaldab!

